

4. Семенов В.Г. Дидактическая игра как форма обучения. Современный урок // Советская педагогика. – 1989. – № 3. – С. 61-65.
5. Хуторской А. В. Современная дидактика: учебник для вузов / А.В. Хуторской. – СПб : Питер, 2001. – 544 с.

ВАСЬКО Г. В.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОМИСЛОВОСТІ М. ХЕРСОН

Промислове виробництво є важливою складовою ланкою народногосподарського комплексу будь-якої країни. Без нього немислимий розвиток економіки сучасної держави.

На галузеву структуру промислового виробництва Херсона мають вплив різні економічні та природні фактори, в тому числі наявний рівень розвитку продуктивних сил, темпи зростання або занепаду виробництва, рівень забезпечення сировинними та паливно-енергетичними ресурсами, інтенсивність реалізації досягнень науки і техніки, міжнародний поділ праці, економічна інтеграція.

Територіальний поділ праці і відмінності в економічних і природних умовах в окремих регіонах України мають вплив на диференціацію структури промисловості, її формування та удосконалення.

Науково-технічний прогрес посилює динамічність зрушень у структурі промисловості. Міжгалузеві пропорції в сучасних умовах виявляють залежність від соціальних аспектів, пов'язаних з підвищенням добробуту населення, тому виробництво товарів народного споживання повинно розвиватися як пріоритетне.

Дослідженню промислового комплексу в контексті його сутності, принципів розміщення, присвячені численні наукові праці багатьох вітчизняних та закордонних вчених, серед яких слід зазначити О. Алімова, П. Аламписва, М. Бандмана, Б. Данилишина, С. Дорогунцова, В. Захарченка, М. Колосовського, М. Паламарчука, С. Покропивною, М. Чумаченка та ін.

Мета статті: вивчення особливостей і соціально-економічна характеристика промислового виробництва Херсону.

Відповідно до поставленої мети статті необхідно вирішити наступні завдання дослідження:

- розглянути поняття і особливості промислового комплексу міста;
- виявити основні аспекти суспільно-географічного дослідження промислового комплексу міста;
- визначити передумови та фактори розвитку, охарактеризувати галузеву структуру і територіальну організацію промисловості Херсону;
- визначити проблеми розвитку і шляхи вдосконалення промислового виробництва Херсону;

Основними передумовами розвитку промисловості м. Херсон (в історичному аспекті) є:

- приріст населення та розвиток сільського господарства;
- будівництво гідроелектростанцій на Дніпрі;
- введенням в дію Дніпрогесу;
- зростанням міського будівництва;
- успішне здійснення соціалістичної реконструкції;
- забезпеченість трудовими ресурсами і зайнятість населення в основних сферах господарства;
- фінансування держави та іноземні інвестиції.

На розвиток та розміщення промисловості м. Херсон мають вплив такі фактори як:

1. Природно-географічні:

- Сировинний фактор, характеризує галузі низької, середньої і високої матеріаломісткості, що значною мірою вимагає розміщувати виробництво поблизу джерел сировини з метою здешевлення транспортних перевезень. Цей фактор має вплив на розвиток харчової та добувної промисловості (видобуток піску).

- Водний фактор. Вода використовується практично в усіх галузях народного господарства (особливо значні витрати у промисловому і сільськогосподарському виробництві). Саме тому вплив водного фактора на розміщення виробництва має велике значення. Цей фактор має велике значення для розвитку харчової та хімічно промисловості, а також для машинобудування.

2. Демографічні:

- Трудові ресурси. Нерівномірність розселення населення викликає потребу розміщення промисловості відносно споживача готової продукції, а також оцінки мобільності населення для прогнозування його можливої міграції з огляду перспективи розвитку економічних регіонів. Має вплив майже на всі галузі промисловості, що розташовані в м. Херсон.

3. Техніко-економічні:

- Науково-технічний прогрес, який істотно впливає на розміщення підприємств і галузей у результаті наукових досягнень та корінних змін у технологіях промислового та сільськогосподарського виробництва. Прискорення його впровадження послаблює вплив природно-географічних і демографічних факторів, оскільки він знижує матеріало- і трудозатрати, фондо- і капіталомісткість, сприяє прискореному розвитку продуктивних сил економічних районів, стимулює комплексне використання природно-ресурсного потенціалу. Особливо науково-технічний прогрес важливу роль відіграє у розміщенні виробництва хімічної, харчової галузях, та машинобудуванні.

4. Транспортний фактор. Цей фактор є одним з найважливіших, бо він посилює дію попередніх факторів: його складова у структурі витрат нерідко дуже висока. Залежно від розмірів транспортних витрат розміщення виробництва тяжіє або до сировини, або до споживача. Місто Херсон розташоване на важливих, для розвитку промисловості, транспортних шляхах та сполученнях. Це, передусім, водний і трубопровідний транспорт.

5. Соціально-економічні:

- Споживчий фактор, який формує систему обслуговування населення (виробництво товарів народного споживання та послуг) або ж виробляє мало-транспортабельну продукцію (порівняно з вихідною сировиною і паливом). Значимість споживчого фактора посилюється фактором робочої сили, оскільки в місцях зосередження населення розташовані не тільки джерела трудових ресурсів, а й райони споживання промислової сільськогосподарської продукції. Важливу роль споживчий фактор відіграє для розвитку харчової промисловості та машинобудування.

Господарство м. Херсон – це розвинений аграрно-індустріальний комплекс, в складі якого багатогалузеве інтенсивне сільське господарство, потужна харчова промисловість, машинобудування, нафтопереробка, легка промисловість, будівельна індустрія, основні види транспорту.

Промисловий комплекс міста складають понад 100 підприємств, що представляють такі галузі, як машинобудування, харчова та переробна, хімічна та целюлозно-паперова, легка промисловість, електроенергетика. Однак традиційно пріоритетною вважається суднобудування.

На херсонських суднобудівних підприємствах передбачений повний виробничий цикл: від серійного будівництва суден до їх ремонту. Найбільші підприємства галузі: ПАТ «Херсонський суднобудівний завод», Херсонський державний завод «Палада», Херсонський державний завод суднового обладнання та суднової арматури «Судмаш». Сучасні судноремонтні плаваючі доки, що випускаються Херсонським заводом «Палада», експортуються в багато країн світу. Унікальна технологія бескесонного зрощування корпусів доку на плаву дозволяє виготовляти блоки практично будь-яких розмірів.

Херсонщина володіє технологіями ливарного виробництва чорних і кольорових металів, переробки алюмінію. Підприємствами виготовляються будівельні металеві конструкції та вироби, радіатори та котли центрального опалення, інструменти, кріпильні пристосування, ланцюги та пружини, дорожні знаки.

Одним з основних напрямків галузі є машинобудування. У Херсонському регіоні випускаються електромашини великої потужності, спеціальне зварювальне обладнання, сільськогосподарська техніка (комбайни і трактори), грейдери і автонавантажувачі, легкі одномоторні літаки, гідротехнічні споруди, запасні частини до тепловозних дизелів,

насосне обладнання та мисливські боєприпаси. У регіоні працюють підприємства з виробництва будівельних сумішей, будівельних матеріалів (цегла, газобетон) і будівельного обладнання.

Підприємства целюлозно-паперової галузі випускають фільтрувальний папір для автомобільної промисловості, офсетну продукцію (вироби з картону, етикетки флатові), флексографічну продукцію, образотворчу та поліграфічна продукцію, гофрокартон та вироби з нього.

Підприємства хімічної промисловості виготовляють широкий асортимент продукції, а саме: фармацевтичні препарати та матеріали, лаки і фарби, різні вироби з пластмас, пластикові вікна та двері, поліпропіленові мішки, гумотехнічні вироби та багато іншого.

Специфіка регіону обумовлює той факт, що в структурі промислового комплексу найбільша питома вага припадає на харчову промисловість. Для внутрішнього ринку і на експорт підприємства регіону постачають борошно та макаронні вироби, соняшникову олію та кондитерські вироби, соки і овочеву консервацію.

Вдалий інвестиційний проект здійснено французькою компанією «Danone». З 2006 року працює завод «Данон Дніпро», на якому виробляється понад 80% української молочної продукції компанії «Danone».

Також одним з провідних підприємств міста є «Херсонський хлібокомбінат», що займається виробництвом хлібобулочної, кондитерської та макаронної продукції. Виробничі потужності комбінату забезпечують сучасні комплексно-механізовані лінії з випуску черневих, формових та булочних виробів. До складу комбінату входять три цехи, продукція яких має великий попит серед населення. Попит досягається завдяки виробництву хлібобулочних та кондитерських виробів за класичною технологією, без додавання поліпшувачів та штучних домішок. Не меншої важливості набула проведена модернізація обладнання. Це надало можливості здійснювати комп'ютерне дозування сировини та напівфабрикатів, впровадити інтенсивне замішування тіста, переобладнати шафи розстоювання. На сьогодні повний асортимент хлібобулочних, кондитерських та макаронних виробів налічує більше 150 видів:

- 100 видів хлібобулочних виробів,
- 60 видів кондитерських виробів,
- 10 видів макаронних виробів.

В легкій промисловості провідне місце займав «Херсонський бавовняний комбінат, я який спеціалізувався на виробництві мебльово-декоративної, костюмно-платтяної, сорочечної, білизняної, хусткової, ворсової тканини і на виробах з махрової тканини. ХБК був найбільшим в Європі виробником бавовняних тканин. Станом на початок 2011 року на ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат" діяла тільки одна - перша

фабрика. На базі третьої фабрики ХБК в 2011 році побудований і діє потужний торгово-розважальний центр "Fabrika". З лютого 2011 року ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат" повністю припинив виробничу діяльність.

Більшість підприємств м. Херсон зосереджені в таких мікрорайонах міста:

- Центр міста (харчова промисловість);
- Острів (Корабелів) (машинобудування);
- ХБК (харчова промисловість);
- Східний (харчова промисловість);
- Північний (виробництво готових металевих виробів);
- Шуменський (виробництво готових металевих виробів);
- Західний (лісова промисловість).

Територіальна організація промисловості Херсону потребує подальшого вдосконалення і поліпшення розвитку промисловості в цілому. Проблем тут багато. Основними є розвантаження найбільших промислових районів, де зосереджена надмірна кількість великих підприємств важкої промисловості; зрушення у розміщенні нових підприємств важкої промисловості; розміщення нових підприємств у малих і середніх містах; обмеження розвитку екологічно небезпечних підприємств у районах з надмірним забрудненням навколишнього середовища; поліпшення внутрішньої структури "старих" промислових комплексів, наприклад, створення підприємств для переробки відходів, побічної продукції.

Промислове виробництво Херсону є пріоритетною галуззю національної економіки. Саме від нього залежать здійснення ключових інтересів країни, її безпека, культурний та соціальний рівень життя нації. Цей сектор створює майже половину ВВП країни та забезпечує чверть усіх зайнятих у сфері економіки робочими місцями.

Структура промислового комплексу Херсону в цілому є неефективною. Це призводить до перевитрат природних ресурсів і водночас не задовольняє основних потреб економіки. Промисловість характеризується складною територіальною організацією. Головними компонентами її територіальної структури є промислові райони.

Структурну переорієнтацію промисловості Херсону доцільно здійснювати в таких основних напрямках: удосконалення галузевої, внутрішньогалузевої та територіальної структури, забезпечення збалансованості та пропорційності розвитку промислового комплексу; модернізація і перехід на нові прогресивні технології всіх базових галузей промисловості; розвиток наукомістких галузей і виробництв.

Головними факторами розвитку виробництва є: врахування виробничо-технічних особливостей і рівня науково-технічного розвитку у певній галузі, ресурсний фактор (енерго-, матеріало-, водо-, трудо- і

капіталомісткості); транспортний та споживчий фактори (визначення економічних меж рівнозначних виробничо-транспортних витрат).

Вивчення теоретичних підходів до формування промислового комплексу міста дало змогу: визначити сутність поняття, його структуру, склад та процес управління ним; з'ясувати зміни у формуванні та управлінні промисловим комплексом міста в наслідок зміни економічної формації; окреслити коло проблем, які гальмують покращення стану промисловості в сучасних умовах; обґрунтувати доцільність застосування інтеграційних моделей щодо промисловості міста; поставити питання щодо вибору найдоцільнішої інтеграційної моделі для формування та функціонування промислового комплексу міста в умовах глобалізаційного виклику.

Література:

1. Продуктивні сили економічних районів України / [за редакцією Б. М. Данилишина]. – К.: Нічлава, 2000. – 520 с.
2. Наумова Л. Ю. Аспекти фінансової стабілізації агропромислового комплексу України / Л. Ю. Наумова // Фінанси України. – 2012. – №9. – С. 46 – 50.
3. Жук М. В., Круль В. П. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: Підручник. – ПК: Кондор, 2006 – 296с.

ГОРБАНЬ Ю. В.

ЗАГАЛЬНА ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Динаміка показників чисельності населення є визначальною демографічною характеристикою регіону.

На Херсонщині, як у цілому в Україні, спостерігається подальше скорочення чисельності населення, як за рахунок природного скорочення, так і міграційного.

Питома вага населення Херсонської області становить 2,4% від населення України.

Чисельність наявного населення області значно зменшилася і станом на 01 січня 2014 року склала 1072,5 тис. осіб.

Разом з тим, спостерігається тенденція щодо поступового уповільнення скорочення чисельності населення. Так, якщо у 2000 році вона зменшилася на 15,9 тис. осіб, або на 1,3%, то упродовж 2013 року - на 5,7 тис. осіб, або на 53%, що у розрахунку на 1000 наявного населення склало 13,4 та 5,3 особи відповідно[1].

У 2013 році скорочення населення спостерігалось по всіх містах і районах області, що обумовлене, передусім, природними чинниками - перевищенням смертності над народжуваністю, а також міграційними процесами.